

חוק בתי דין מינהליים, תשנ"ב-1992*

פרק א': הוראות כלליות

1. בחוק זה –

"בית דין מינהלי", "בית דין" – ערכאה המוקמת בידי שר או רשות מינהלית אחרת ויש לה סמכות שפיטה, בין אם היא מכונה בית דין, ועדת ערר או ועדת ערעור ובין אם היא מכונה בשם אחר;

"המועצה" – המועצה לבתי דין מינהליים המוקמת לפי חוק זה;

"חבר בית דין" – לרבות יושב ראש מותב של בית דין;

"סמכות שפיטה" – סמכות להחליט בריב שרשות מינהלית צד לו;

"ערר" – פניה אל בית דין לפי הוראת חיקוק כדי שיפעיל סמכות שפיטה;

"רשות ממנה" – שר או רשות מינהלית אחרת שהוסמכה בחיקוק למנות חבר בית-דין;

"שופט" – לרבות מי שכהן כשופט בבית משפט על פי חוק בתי המשפט [נוסח משולב]

תשמ"ד-1984, או בבית דין לעבודה על פי חוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט-1969.

2. בית דין מינהלי יוקם בחוק.

3. בעניני שפיטה אין מרות על חבר בית דין זולת מרותו של הדין.

4. (א) הוראות חוק זה יחולו על בית דין המנוי בתוספת וכן על כל ערכאה אחרת שהוראה בחוק קבעה כי יחולו עליה הוראות חוק זה.

(ב) שר המשפטים, בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חיקוק שמכווח מוקם בית דין ועם המועצה, ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות את התוספת.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) לא תחול הוראה של חוק זה על בית דין אם קיימת בחוק אחר הוראה לאותו ענין החלה על אותו בית דין.

פרק ב': בתי דין מינהליים

סימן א' – מינוי ותקופת כהונה

5. (א) הרשות הממנה תמנה חברים לבית דין לפי הוראות החוק החלות בענין המינוי והכשירות של החברים באותו בית דין (להלן – רשימת החברים).

(ב) שר המשפטים ימנה את יושבי ראש המותבים; מינוי שופט מכהן יהיה בהסכמת נשיא בית המשפט העליון (להלן – רשימת יושבי ראש המותבים).

(ג) שר המשפטים ימנה, מתוך רשימת יושבי ראש מותבים, חבר אחד כראש בית הדין, והוא רשאי למנות כסגן ראש בית הדין חבר אחד או יותר מתוך אותה רשימה.

* פורסם ס"ח תשנ"ב מס' 1385 מיום 27.2.1992 עמ' 90 (ה"ח תשנ"א מס' 2073 עמ' 334).

תוקן ס"ח תשנ"ו מס' 1593 מיום 12.5.1996 עמ' 362 (ה"ח תשנ"ד מס' 2271 עמ' 451, ה"ח תשנ"ו מס' 2449 עמ' 239) – תיקון מס' 1 בסעיף 8 לחוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 2), תשנ"ו-1996; תחילתו ביום 2.3.1997 (סעיף תחילה תוקן ס"ח תשנ"ו מס' 1599 מיום 21.8.1996 עמ' 378 (ה"ח תשנ"ו מס' 2553 עמ' 853)).

ס"ח תשס"ה מס' 2004 מיום 9.6.2005 עמ' 477 (ה"ח תשס"ב מס' 3179 עמ' 917) – תיקון מס' 2 בסעיף 19 לחוק להסדרת תוצרת אורגנית, תשס"ה-2005; תחילתו ביום 1.9.2008 (סעיף תחילה תוקן ס"ח תשס"ח מס' 2128 מיום 20.1.2008 עמ' 148 (ה"ח הממשלה תשס"ז מס' 268 עמ' 170); תחילתו ביום 9.6.2006).

ס"ח תשס"ט מס' 2203 מיום 23.7.2009 עמ' 205 (ה"ח הממשלה תשס"ט מס' 436 עמ' 348) – תיקון מס' 3 בסעיף 57 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009; תחילתו ביום 15.7.2009.

ס"ח תש"ע מס' 2229 מיום 16.2.2010 עמ' 382 (ה"ח הממשלה תשס"ט מס' 458 עמ' 26) – תיקון מס' 4 בסעיף 16 לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע), תש"ע-2010; תחילתו שישה חודשים מיום פרסומו.

(ד) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב, ובית הדין פועל במסגרת המינהלית של בית משפט יכהן כראש בית הדין הנשיא של אותו בית משפט, וכסגנו - סגן הנשיא או שופט אחר שימנה הנשיא לצורך זה.

(ה) רשימות החברים ורשימת יושבי ראש המותבים ומינוי ראש בית הדין וסגנו, יפורסמו ברשומות.

(ו) שר המשפטים, בהתייעצות עם המועצה, רשאי לקבוע בתקנות כללים בדבר תנאי הכשירות לכהונה הנדרשים מחבר בית דין, וכן כללים בדבר הדרך למינוי חברים לבית הדין, דרך כלל, לבתי דין מסוימים, או לענינים מסוימים.

6. (א) ראש בית דין רשאי להתקין נהלים שלפיהם ייקבעו המותבים של בית הדין, מתוך רשימת החברים ויושבי ראש המותבים, העוררים שבהם ידון בית הדין והמועדים לתחילת הדיון; נקבעו נהלים, רשאי ראש בית הדין לסטות מהם לענין ערר מסוים, מטעמים שיירשמו.

ראש בית דין

(ב) ראש בית דין יקבע את יושב ראש המותב, והוא יקבע או יסמך את יושב ראש המותב לקבוע את חברי המותב מתוך רשימת החברים, ואת המועד לתחילת הדיון בערר.

(ג) ראש בית הדין רשאי לאצול מסמכויותיו לסגן ראש בית הדין.

(ד) נבצר מראש בית הדין למלא את תפקידו, ימלא את מקומו סגן ראש בית הדין.

7. יושב ראש המותב יהיה שופט או מי שכשיר להתמנות שופט בית משפט שלום.

יושב ראש המותב

8. (א) תקופת הכהונה של חבר בית דין תהיה שלוש שנים.

תקופת כהונה

(ב) מותר לחזור ולמנות חבר בית דין לתקופות כהונה נוספות בדרך שבה נתמנה.

(ג) לא תיפסל החלטה של בית דין מחמת זה בלבד שתמה תקופת כהונתו של אחד החברים, ובלבד שלא חלפו יותר מששה חדשים מתום תקופת הכהונה.

9. (א) לא יתמנה ולא יכהן כחבר בית דין מי שעלול להימצא, במישורין או בעקיפין, באופן תדיר במצב של ניגוד ענינים, בין תפקידו כחבר בית דין לבין ענין אחר שלו.

ניגוד ענינים במינוי

בסעיף זה –

”ענין אחר” - לרבות ענין של קרוב של חבר בית דין, או ענין של גוף שחבר בית דין או קרובו הם בעלי שליטה בו;

”קרוב” - בן זוג, הורה, ילד או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר בית דין;

”בעל שליטה” - אחד מאלה: מנהל או עובד אחראי בגוף; מי שיש לו חלק העולה על 10% בהון או בזכות לקבל רווחים של אותו גוף; מי שרשאי למנות 10% או יותר מהמנהלים; מי שיש לו 10% או יותר מזכויות ההצבעה באותו גוף.

(ב) לא יתמנה כחבר בית דין מי שנמצא, באופן תדיר בקשר מקצועי, עסקי או אחר, עם הרשות המינהלית שעל החלטותיה ניתן לערור בפני אותו בית דין; לענין זה, ייחשבו כקשורים באופן תדיר עם הרשות המינהלית, בין היתר, עובד או נבחר של הרשות המינהלית ועובד או נבחר שפרש מהרשות המינהלית, אם לא עברה שנה מיום שפרש.

10. על אף האמור בסעיף 9 לא יראו ניגוד ענינים במינוי אם –

סייג לניגוד ענינים

(1) הוא נובע מהוראת חיקוק שלפיה חבר בית הדין יתמנה מתוך ציבור של בעלי ענין מסוים; או

(2) יש צורך למנות חבר בית דין בעל מומחיות או כשירות מיוחדת ולא ניתן למצוא, באופן סביר, מועמד מתאים אחר.

11. (א) הרשות הממנה רשאית לקבוע את אזור השיפוט של בית הדין; היתה יותר מרשות ממנה אחת לבית הדין, יקבע את אזור השיפוט שר המשפטים לאחר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת.

אזור השיפוט

(ב) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב של בית דין, הפועל במסגרת המינהלית של בית משפט, ייקבע אזור השיפוט בידי שר המשפטים בהתייעצות עם הרשות הממנה.

(ג) לא נקבע אזור שיפוט יהיה אזור השיפוט של בית הדין כל שטח המדינה.

- (ד) הודעה על קביעת אזור שיפוט תפורסם ברשומות.
12. (א) הרשות הממנה תקבע את מקום המושב של בית הדין; היתה יותר מרשות ממנה אחת לבית הדין, יקבע את מקום המושב שר המשפטים לאחר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת.
(ב) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב בית דין הפועל במסגרת המינהלית של בית משפט, יקבע שר המשפטים בהתייעצות עם הרשות הממנה, את מקום המושב של בית הדין.
(ג) הודעה על מקום המושב של בית הדין תפורסם ברשומות.
13. (א) שר המשפטים בהסכמת שר האוצר רשאי להחליט על תשלום גמול לחברי בית דין בשיעור שיקבע. הגמול יכול שיהיה לפי סוגים של בתי דין או של כשירות או תפקיד של חברי בית דין, ויכול שיהיה מותנה בתנאים; החלטה כאמור תפורסם ברשומות.
(ב) שיעור הגמול כפי שנקבע בסעיף קטן (א), יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשיעורים ובמועדים שיקבע שר המשפטים בתקנות.
14. (א) חבר בית דין יחדל לכהן לפני תום כהונתו אם התפטר בהגשת כתב התפטרות לרשות הממנה; כהונתו תיפסק בתום שלושה חדשים מהגשת כתב ההתפטרות אם לא קבעה הרשות הממנה מועד מוקדם יותר.
(ב) (1) לפי פניית שר המשפטים רשאית המועצה להעביר חבר בית דין מכהונתו בשל התנהגות שאינה הולמת תפקיד של חבר בית דין או בשל הרשעה בעבירה שיש עמה קלון; היה חבר בית דין שופט, טעונה פניית שר המשפטים הסכמה של נשיא בית המשפט העליון;
(2) המועצה לא תחליט כאמור אלא לאחר שנתנה לחבר בית הדין הזדמנות לטעון טענותיו; היה חבר בית הדין שופט, לא תינתן החלטת המועצה אלא בהסכמת נשיא בית המשפט העליון.
- סימן ב': מותב בית הדין
15. (א) חבר בית דין לא ישתתף במותב של בית הדין, אם הוא עלול להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד ענינים בין תפקידו כחבר בית הדין לבין ענין אחר שלו;
בסעיף זה –
(1) "ענין אחר" - לרבות ענין של קרוב של חבר בית דין או ענין של גוף שחבר בית דין, או קרובו הם מנהלים או עובדים אחראים בו, או ענין של גוף שיש להם בו חלק - בהון המניות, בזכות לקבל רווחים, בזכות למנות מנהל או בזכות הצבעה;
(2) "קרוב" - בן זוג, הורה, ילד, אח או אחות או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר בית הדין.
(ב) נתברר לחבר בית דין שהוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מסוים בשל ניגוד ענינים, יודיע על כך לחבריו במותב, ואם החל הדיון - גם לבעלי הדין, ויימנע מלהשתתף בדיון על אותו ערר.
(ג) התעורר אצל חבר בית דין ספק בשאלה אם הוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מסוים בשל ניגוד ענינים, או טען אחד מבעלי הדין שחבר בית הדין מנוע כאמור, יחליט בדבר המותב של בית הדין לרבות אותו חבר, וינמק את החלטתו; היה חבר בית הדין שופט מכהן - יחליט הוא בדבר.
(ד) לא תישמע טענה של בעל דין כי חבר בית הדין מנוע מלהשתתף בדיון בערר מסוים בשל ניגוד ענינים, אלא אם כן נטענה בתחילת הדיון או מיד לאחר שנודעה לבעל הדין עילת ניגוד הענינים.
(ה) נמנע מחבר בית דין להמשיך ולהשתתף בדיון על ערר מסוים בשל ניגוד ענינים, ייחשב המותב, לצורך אותו ענין, כמותב קטוע לפי סעיף 17.
(ו) הסייגים שבסעיף 10 יחולו על סעיף זה.
16. (א) זומן מותב של בית דין לישיבה ונעדר מן הישיבה חבר מותב אחד שאינו יושב הראש, יתקיים הדיון באותה ישיבה לפני חברי המותב הנוכחים (להלן - מותב חסר). לא הסכימו לכך

בעלי הדין או החליט יושב ראש המותב שלא לקיים את הדיון, יידחה הדיון למועד אחר.
 (ב) החלטה במותב חסר שנחלקו בו הדעות תתקבל על פי דעתו של יושב ראש המותב.
 (ג) דיון שנערך במותב חסר יימשך ויסתיים באותו מותב, זולת אם סבר יושב ראש המותב כי השתתפותו של החבר שנעדר תועיל לדיון ולא יהיה בכך עיוות דין.

מותב קטוע

17. (א) נבצר מחבר מותב אחד, שאינו יושב הראש, לסיים את הדיון, יימשך הדיון עד לסימו לפני חברי המותב האחרים (להלן - מותב קטוע), אם הסכימו לכך בעלי הדין, זולת אם החליט יושב ראש המותב להפסיק את הדיון או שבעלי הדין לא הסכימו להמשיך את הדיון במותב הקטוע; הופסק הדיון, ימונה חבר אחר או מותב חדש.

(ב) נתמנה חבר אחר למותב הקיים, רשאי המותב להמשיך בדיון מן השלב שאליו הגיע המותב בהרכב הקודם, אם סבר, לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון טענותיהם, שלא ייגרם עיוות דין; החליט המותב להמשיך בדיון, רשאי הוא לנהוג בראיות שגבה המותב בהרכב הקודם כאילו גבה אותן בעצמו, או לחזור ולגבותן, כולן או מקצתן.

(ג) נתמנה מותב חדש - יקיים את הדיון מתחילתו.

(ד) החלטה במותב קטוע שנחלקו בו הדעות תתקבל על פי דעתו של יושב ראש המותב.

18. הסמכויות המוקנות לבית הדין בסעיפים 26(ב), 28(א), 29, 30, 33, 36 ו-46 מוקנות ליושב ראש המותב, אם הוא שופט, שעה שבית הדין אינו יושב בדין.

יושב ראש שהוא שופט

19. חבר בית דין, שהחל בדיון ותקופת כהונתו כחבר בית הדין נסתיימה או שכהונתו נפסקה לפני תום תקופת כהונתו, יהיה מוסמך לסיים את הדיון תוך ששה חדשים מיום שנסתיימה או שנפסקה כהונתו, זולת אם קיצר שר המשפטים את המועד.

חבר שכהונתו נסתיימה או הופסקה

סימן ג': סדרי דין וראיות

20. בכל ענין של סדרי דין שאין לגביו הוראות בחוק זה או בחיקוק אחר, ינהג בית הדין בדרך הנראית לו טובה ביותר לעשיית צדק.

סדרי דין

21. בית דין לא יהיה קשור בדיני הראיות, פרט לדינים בדבר ראיות חסויות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, וזאת בכפוף להוראות בחוק זה או בכל דין.

דיני ראיות

22. (א) ערר על החלטה של רשות מינהלית יוגש לבית הדין תוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שבו הומצאה לעורר ההחלטה בצירוף הודעה על זכות הערר ועל המועד להגשתו.

המועד להגשת ערר

(ב) ראש בית הדין או יושב ראש המותב רשאים להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים מיוחדים שיירשמו.

23. (א) ערר יוגש בכתב ויכלול את הטענות והעתקי המסמכים עליהם בדעת העורר להסתמך.

כתבי טענות

(ב) הוגש ערר בית דין, תציין הרשות המינהלית בתשובתה את הטעמים להחלטתה ואת תשובותיה לטענות שבערר, ותצרף את העתקי המסמכים עליהם בדעתה להסתמך.

(ג) לא צורף מסמך כאמור, לא יסתמך עליו בעל דין בדיון בערר אלא ברשות בית הדין, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

24. בית דין רשאי למחוק על הסף, ערר, כולו או מקצתו, אם שוכנע שאין לבית הדין סמכות או שהערר אינו מגלה עילה, או שהוא טורדני או קנטרני.

מחיקה על הסף

25. (א) בית דין ידון בפומבי.

פומביות הדיון

(ב) בית דין רשאי לדון בענין מסוים, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות, אם ראה צורך בכך מטעמים שיירשמו, באחת מאלה:

(1) לשם שמירה על בטחון המדינה או על יחסי החוץ של המדינה;

(2) לשם הגנה על המוסר או על ענינו של קטין;

(3) הדיון הפומבי עלול להרתיע עד מלהעיד עדות חפשית או מלהעיד בכלל;

(4) הדיון הפומבי עלול לפגוע בסוד מסחרי;

(5) הדיון הפומבי עלול לפגוע בצנעת הפרט.

(ג) החליט בית דין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, רשאי הוא להרשות לאדם או לסוג בני אדם להיות נוכחים בעת הדיון, כולו או מקצתו.

(ד) נציג מטעם המועצה רשאי להיות נוכח בעת דיון שנערך בבית דין בדלתיים סגורות.

(ה) החליט בית הדין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, יחולו ההוראות בדבר איסור פרסום המפורטות בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984, כאילו היה זה דיון בדלתיים סגורות בבית משפט.

26. (א) בעל דין זכאי להרצות את טענותיו בעל פה, להציג את ראיותיו בפני בית הדין ולסכם את טענותיו לאחר הבאת הראיות, בסדר ובדרך שבית הדין קבע, ככל שלא נקבעו בתקנות.

טעון בפני בית הדין

(ב) בית דין רשאי לקבוע כי טענות מסוימות או ראיות מסוימות יגיש בעל דין, בכתב, בתצהיר או בדרך אחרת שיקבע.

(ג) על פי בקשת כל בעלי הדין רשאי בית הדין לדון ולהחליט בערר על פי טענות וראיות שהוגשו בכתב בלבד.

27. בעל דין רשאי להיות מיוצג בפני בית הדין על ידי עורך דין או על ידי אדם אחר, אם אין אותו אדם עושה את הייצוג בפני בית הדין דרך עיסוק או בתמורה אף שלא דרך עיסוק.

ייצוג בפני בית הדין

28. (א) בית דין רשאי, ביוזמתו או לבקשת בעל דין –

סמכות לזמן עדים ולכפות התייצבותם

(1) להזמין אדם לבוא ולהעיד או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שברשותו;

(2) לכפות התייצבותו של אדם שלא ציית להזמנה ללא הצדק שהניח את דעת בית הדין.

(ב) בית דין יזהיר את העד כי עליו להעיד את האמת כולה ואת האמת בלבד וכי יהיה צפוי לענשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן.

(ג) סמכויותיו של בית דין לענינים אלה, לרבות הסמכות להעניש בשל אי ציות, יהיו כשל בית משפט בהליך אזרחי, בשינויים המחוייבים.

(ד) החליט בית דין לכפות התייצבותו של אדם רשאי אותו אדם לערער על החלטת בית הדין לבית משפט מחוזי, בדין יחיד, שבתחום שיפוטו מכהן בית הדין; הוגש ערעור כאמור, רשאים בית הדין או בית המשפט לעכב את ביצוע ההחלטה שעליה מערערים עד להחלטה של בית המשפט בערעור.

(ה) (1) החליט בית דין להטיל על אדם עונש בשל אי ציות טעונה החלטתו אישור של בית משפט מחוזי;

(2) החליט בית דין כאמור, יודיע על כך מיד בכתב לנשיא בית המשפט המחוזי שבתחום שיפוטו מכהן בית הדין;

(3) הנשיא או שופט שהוסמך לכך על ידו רשאים לאחר שנתנו לאדם הנוגע בדבר לטעון טענותיו, לאשר את ההחלטה, לרבות לאשרה בתנאים, לשנותה לקולה, או שלא לאשרה.

(ו) היה יושב ראש המותב של בית דין שופט המכהן בבית המשפט המחוזי, יוגש הערעור לפי סעיף קטן (ד), לבית המשפט העליון, בדין יחיד, וההודעה לפי סעיף קטן (ה) תינתן לנשיא בית המשפט העליון.

29. בית הדין רשאי למנות מומחה מטעמו; לענין זה יחולו ההוראות הבאות:

מומחה מטעם בית דין

(1) בית דין רשאי, לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון טענותיהם, למנות מומחה מטעמו שיתן חוות דעת בכתב לענין שבמחלוקת בין בעלי הדין;

(2) מונה מומחה מטעם בית דין, יעביר אליו בית הדין את כל חוות הדעת של המומחים שהוגשו לבית הדין;

(3) בעל דין שלא הגיש חוות דעת של מומחה מטעמו טרם מינויו של המומחה מטעם בית הדין יהא רשאי לעשות כן לאחר המינוי;

(4) חוות דעת של מומחה מטעם בעל דין שהוגשה כאמור בפסקה (3), תועבר

למומחה מטעם בית הדין וליתר בעלי הדין ;

(5) בעל דין רשאי, באישור בית הדין, להציג למומחה מטעם בית הדין שאלות בכתב להבהרת חוות דעתו, במועד שקבע בית הדין.

30. (א) מי שזכאי להגיש ערר על החלטתה של רשות מינהלית, זכאי לעיין במסמכים שבידי הרשות הנוגעים להחלטה (להלן - התיק), ולהעתיק מסמכים מן התיק.

(ב) זכות העיון בתיק לא תחול על מסמכים או חלקי מסמכים, שהתקיים בהם אחת מאלה:

(1) אין להם נגיעה להחלטה שעליה עוררים ;

(2) יש בהם סוד מקצועי או מסחרי או ידיעה סודית כמשמעותה לפי כל דין ;

(3) בטחון המדינה, יחסי החוץ או ענין ציבורי חשוב מחייבים שלא להרשות עיון בהם ;

(4) הם ראיות חסויות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, או לפי כל דין אחר ; על ראיות חסויות לפי סעיפים 44 ו-45 לפקודה יחול סעיף 31 ;

(5) הם מכילים חומר פנימי, כגון: רשומות מדיונים פנימיים, דיווח לממונים, הצעות וטיוטות של החלטות ;

(6) העיון בהם עלול לפגוע, שלא כדין, בזכות או בענין אישי של אדם אחר ;

(7) הם עוסקים במינוי, בהטלת תפקיד, בהערכות אישיות, בכשירות לתפקיד או בהישגים של אדם, ובכלל זה של העורר ;

ובלבד שלא יימנע עיון בשל טעם מן הטעמים המוזכרים בסעיף קטן זה אלא במידה הנדרשת על ידי אותו טעם.

(ג) בית דין רשאי להחליט, ביוזמתו או לפי בקשת העורר, כי התיק יימסר לבית הדין, למעט מסמכים אשר מסירתם עלולה לפגוע בבטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה, או מסמכים אחרים שלדעת בית הדין אין זה מן הראוי, בנסיבות הענין, שיימסרו לו.

(ד) ביקש העורר לעיין במסמכים, שהוגשו לבית הדין, שהעיון בהם נמנע ממנו, למעט במסמכים שהוצאו מן הטעמים שחל עליהם סעיף קטן (ב)(3), רשאי בית הדין לאפשר לעורר לעיין במסמכים, כפי שיקבע, אם לדעתו הצורך בעיון לשם עשיית צדק עדיף מן הטעם למניעת העיון.

(ה) ביקש העורר לעיין במסמכים שהעיון בהם נמנע ממנו בשל טעם מן הטעמים המפורטים בסעיף קטן (ב)(3), יחולו הוראות סעיף 31.

31. (א) הרשות המינהלית אינה חייבת למסור, ובית הדין לא יקבל מסמך, אם ראש הממשלה או שר הבטחון הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע בבטחון המדינה, או אם ראש הממשלה או שר החוץ, הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה, אלא אם כן מצא שופט של בית המשפט העליון על פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש שלא לגלותו.

(ב) הוגשה לבית הדין תעודה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית הדין, על פי בקשת העורר המבקש גילוי המסמך, להפסיק את הדיון לתקופה שיקבע כדי לאפשר הגשת העתירה לגילוי המסמך, ואם ראה לנכון - גם עד להחלטה בעתירה.

(ג) אין הרשות חייבת למסור, ובית הדין לא יקבל מסמך אם שר הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע בענין ציבורי חשוב, אלא אם כן מצא בית הדין הדן בדבר, על פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש שלא לגלותו.

(ד) הדיון בעתירה לגילוי מסמך יהיה בדלתיים סגורות ; לשם החלטה בעתירה רשאי השופט של בית המשפט העליון או בית הדין, לפי הענין, לדרוש שהמסמך או תכנו יובאו לידיעתו, ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או מנציגו ומנציג הרשות אף בהעדר העורר.

32. בית דין רשאי לצוות על הרחקתו של מי שמפריע לדיוני בית הדין או מתנהג באופן הפוגע בכבוד בית הדין.

עיון בתיק הרשות

מניעת עיון בשל טעמים מיוחדים

הפרעות לדיונים

סימן ד': סמכות בית דין

33. (א) הוגש ערר, רשאי ראש בית דין להורות על עיכוב ביצועה של ההחלטה שעליה עוררים לפרק זמן שיקבע ובתנאים שייראו לו, אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות הענין.
(ב) משנתכנס בית הדין לדון בערר, מוקנית הסמכות לעכב את ביצוע ההחלטה לבית הדין בלבד.
34. בית הדין רשאי לתת החלטות ביניים אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות הענין.
35. בית הדין רשאי לצוות, עוד לפני מתן החלטתו, על תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת, כולו או מקצתו.
36. בית הדין רשאי לתת תוקף של החלטה לפשרה שבעלי הדין הסכימו לה.
37. בית הדין מוסמך לאשר את ההחלטה שעליה עוררים, לשנותה, לבטלה ולקבל החלטה אחרת במקומה, או להחזיר את הענין עם הוראות לרשות שהחליטה.
38. הובא ערר כדין לפני בית דין, והתעוררה בו דרך אגב שאלה שהכרעתה דרושה לבירור הערר, רשאי בית הדין להכריע בה לצורך אותו ערר אף אם הענין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית משפט או של בית דין אחר.
39. (א) בית דין רשאי לפסוק לבעל דין הוצאות, לרבות שכר טרחת עורך דין.
(ב) עד שהוזמן להעיד או להציג מסמך או מוצג אחר לפני בית דין, רשאי בית הדין לפסוק לו דמי נסיעה, לינה ושכר בטלה, ואם הוא עד מומחה - גם שכר טרחה.
(ג) בית דין רשאי להטיל את תשלום ההוצאות או שכר הטרחה לעדים על בעלי הדין, או על מי מהם, ולקבוע את שיעור התשלום שישלם כל אחד מהם.
(ד) יושב ראש המותב רשאי לחייב בעל דין להפקיד פקדון לתשלום הוצאות או שכר טרחה לעדים.

סימן ה': ההחלטה

40. (א) החלטת בית דין תהיה מנומקת, תינתן בכתב, ותיחתם בידי חברי בית הדין.
(ב) ההחלטה תימסר לבעלי הדין או תומצא להם בדואר רשום או בדרך אחרת שיקבע יושב ראש המותב.
41. בית דין הדין בשלושה או יותר, ונחלקו בו הדעות, תכריע דעת הרוב; אין רוב לדעה אחת, תכריע דעת יושב ראש המותב.
42. היתה החלטה של בית הדין נתונה לערעור, יציין בית הדין בהחלטתו את זכות הערעור, וכן את מועד להגשת הערעור אם נקבע בחיקוק.
43. (א) מצא בית דין כי נפלה טעות בהחלטה שנתן, רשאי הוא, תוך עשרים ואחד ימים מיום נתינתה, לתקנה בהחלטה מנומקת, ורשאי הוא לשמוע טענות בעלי הדין לענין זה; לענין זה, "טעות" - טעות לשון, טעות בחישוב, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, הוספת דבר באקראי וכיוצא באלה.
(ב) בהסכמת בעלי הדין רשאי בית הדין, להחליט בכל עת, על כל תיקון בהחלטה שנתן.
(ג) תוקנה החלטה כאמור בסעיף קטן (א), יראו לענין ערעור, את מועד התיקון כמועד מתן ההחלטה.
(ד) תיקון לפי סעיף קטן (א), אינו ניתן לערעור אלא בערעור על החלטת בית הדין.
44. החלטה של בית דין, דינה בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק דין של בית משפט; החלטת בית דין, שאין בה ביטול החלטה של הרשות המינהלית, אין בה כדי לגרוע מן הסמכות לבצע את החלטת הרשות המינהלית לפי פקודת המסים (גביה) או לפי דין אחר.

45. (א) החלטה סופית של בית דין ניתנת לערעור בזכות בפני בית משפט מחוזי בדין יחיד.
(ב) היה יושב ראש המותב של בית הדין שופט המכהן בבית משפט מחוזי, יוגש הערעור לפי סעיף קטן (א) לבית המשפט העליון וידון בדין יחיד או במספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים, כפי שנשיא בית המשפט העליון קבע.
- (ג) פסק דין של בית משפט מחוזי בערעור לפי סעיף קטן (א) ניתן לערעור לפני בית המשפט העליון אם ניתנה רשות לכך מאת נשיא בית המשפט העליון או מאת שופט אחר של בית המשפט העליון שהנשיא קבע.
- (ד) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית דין ניתנת לערעור ברשות לפני בית משפט מחוזי, בדין יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית המשפט המחוזי.
- (ה) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית דין שבראשו שופט המכהן בבית המשפט המחוזי, ניתנת לערעור ברשות לפני בית המשפט העליון, בדין יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית המשפט העליון.
46. בית דין, ואם הוגש ערעור בית המשפט הדין בערעור, רשאים להורות על עיכוב ביצועה של החלטת בית הדין למועד שיקבעו ובתנאים שייראו להם, אם מצאו כי מן הראוי לעשות כן בנסיבות הענין.
- פרק ג': המועצה**
47. (א) שר המשפטים ימנה מועצה לבתי דין מינהליים.
(ב) המועצה תימנה עד חמישה עשר חברים בעלי כישורים נאותים ובהם מנהל בתי המשפט; לפחות שלישי מחבריה יהיו בעלי כשירות משפטית, ולפחות שלישי מחבריה לא יהיו עובדי מדינה.
- (ג) שר המשפטים ימנה את יושב ראש המועצה מבין החברות בעלי הכשירות המשפטית.
48. (א) תקופת הכהונה של חבר המועצה תהיה שלוש שנים.
(ב) ניתן לחזור ולמנות את חבר המועצה לתקופת כהונה נוספות.
49. ואלה תפקידי המועצה:
- (1) לייעץ לשר המשפטים או לשר אחר הנוגע בדבר, בכל הקשור לבתי דין, דרך כלל או לבתי דין מסויימים או לענינים מסויימים, לרבות בדבר –
(א) הקמת בתי דין חדשים או ביטולם ומיזוגם של בתי דין קיימים;
(ב) הרכבם של בתי דין;
(ג) התקנת תקנות בנוגע לבתי דין, לרבות תקנות בדבר סדרי דין ודיני ראיות;
(ד) הוצאת הנחיות בענינים שאינם עניני שפיטה;
(ה) הכנת דינים וחשבונות הנוגעים לבתי הדין;
- (2) לערוך מחקרים, לפרסם סקירות וחומר אחר, ולנקוט פעולות של הסברה בכל הקשור לבתי דין;
(3) לדון בדינים וחשבונות בנוגע לבתי דין ולהעיר את הערותיה לשר המשפטים או לשר הנוגע בדבר;
(4) למלא כל תפקיד אחר שהוטל עליה בחוק.
50. (א) שלישי מחברי המועצה ובהם יושב ראש יהוו מנין חוקי.
(ב) המועצה רשאית למנות ועדות ולכלול בהן גם מי שאינו חבר המועצה.
51. המועצה תגיש לשר המשפטים דין וחשבון שנתי.
52. תקציב המועצה ייכלל בתקציב משרד המשפטים.

53. פרק זה יחול גם על בתי דין שאינם מנויים בתוספת.
- פרק ד': הוראות שונות**
54. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות לביצועו.
- (ב) שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות בעניינים הבאים, דרך כלל, לבתי דין מסויימים או לעניינים מסויימים:
- (1) סדרי דין ודיני ראיות בבתי דין, המועד והדרך להגשת ערר;
 - (2) סדרי הדין בערעורים מבית דין לבית משפט, לרבות המועד והדרך להגשת ערעור;
 - (3) הדיון במועצה לפי סעיף 14;
 - (4) צירוף מסמכים לכתבי הטענות;
 - (5) מינוי מומחים מטעם בתי הדין ודרך חקירתם;
 - (6) סדרי המינהל בבתי דין;
 - (7) קביעת שיעורים או שיעורים מרביים של הוצאות ושכר טרחה, לבעלי דין או לעדים;
 - (8) הגשת דינים וחשבונות למועצה על פעולת בתי הדין;
 - (9) אגרות.
- (ג) תקנות לפי סעיף קטן (ב)(7) ו-9 טעונות אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.
55. (א) חוק זה לא יחול על ענין שהדיון בו החל לפני תחילתו.
- (ב) מינויו של ראש בית דין ומנויים של חברי בית דין, וקביעת מקום מושבו של בית דין ואזור שיפוט שנעשו לפני תחילתו של חוק זה יוסיפו לעמוד בתקפם עד שיפקעו לפי החיקוק שמכוחו נעשו, אך לא יותר משלוש שנים מיום תחילתו של חוק זה.
- (ג) תקנות שהותקנו לפני תחילתו של חוק זה לענין בית דין פלוני, יוסיפו לעמוד בתקפן עד שיבוטלו או יוחלפו לפי החוק שמכוחו הותקנו.
56. תחילתו של חוק זה שלושה חדשים מיום פרסומו.

תוספת

(סעיף 4)

1. ועדת ערעור לפי סעיף 5 לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י-1950.
2. ועדות ערעור לפי סעיף 3 לחוק נכי המלחמה בנאצים, תשי"ד-1954.
3. ועדות ערר לפי סעיף 16 לחוק נכי רדיפות הנאצים, תשי"ז-1957.
4. ועדת ערר לפי סעיף 17 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957.
5. ועדות ערעור לפי סעיף 26 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 [נוסח משולב].
6. ועדות ערר לפי סעיף 12 לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), תשכ"א-1961.
7. ועדות ערר לפי סעיף 29 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, תשכ"א-1961.
8. ועדות ערר לפי סעיף 29 לחוק הרשויות המקומיות (ביוב), תשכ"ב-1962.
9. ועדת ערר לפי סעיף 30 לחוק הגנת כינויי מקור, תשכ"ה-1965.
10. בית הדין לעניני מים לפי סעיף 140 לחוק המים, תשי"ט-1959.
11. ועדת ערר לפי סעיף 14 לחוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969.
12. ועדות לקבילות פנקסי חשבונות לפי סעיף 127 לחוק מס ערך מוסף, תשל"ו-1975.
13. ועדת ערר לפי סעיף 35 לחוק העתיקות, תשל"ח-1978.

- .14 בית הדין לחוזים אחידים לפי סעיף 6 לחוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982.
- .15 בית הדין להגבלים עסקיים לפי סעיף 32 לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988.
- .16 ועדת ערר לפי סעיף 36 א לחוק אימוץ ילדים, תשמ"א-1981.
- .17 ועדת ערר לפי סעיף 9 בחוק להסדרת תוצרת אורגנית, התשס"ה-2005.
- .18 ועדת ערר לפי סעיף 12 א לחוק כבישי אגרה (מנהרות הכרמל), התשנ"ה-1995.
- .19 ועדת ערר לפי סעיף 3 לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע), התש"ע-2010.
- (תיקון מס' 1)
תשנ"ו-1996
(תיקון מס' 2)
תשס"ה-2005
(תיקון מס' 3)
תשס"ט-2009
(תיקון מס' 4)
תש"ע-2010

דן מרידור
שר המשפטים

יצחק שמיר
ראש הממשלה

דב שילנסקי
יושב ראש הכנסת

חיים הרצוג
נשיא מדינה